

HVIDOVRE LOKALHISTORIE

AVEDØRE OG HVIDOVRE

Forstads museet / Hvidovre Lokalhistoriske Selskab
33. årgang - Nr. 4 - 2015

Indhold

<i>Nyt fra formanden</i>	<i>Af Ole Asbjørn Petersen</i>	<i>Side 3</i>
<i>Holmegårdsskolens første skoleinspektør (overlærer), Svend Aage Olsen.</i>	<i>Af Ole Asbjørn Petersen</i>	<i>Side 4</i>
<i>Avedøres anden skole 1887-1929</i>	<i>Af Lisbeth Hollensen</i>	<i>Side 9</i>
<i>Hvidovre før og nu - og fremadrettet</i>	<i>Af Mogens Stub</i>	<i>Side 13</i>
<i>Det skete i Hvidovre/Avedøre for 25 år siden – i 1990</i>	<i>Af Ole Asbjørn Petersen</i> <i>Hvidovre Avis som kilde</i>	<i>Side 22</i>
<i>Rundt i Stationsbyen med Solveig Isbrand.</i>	<i>Af Ole Asbjørn Petersen</i>	<i>Side 26</i>
<i>Fyraftensrundvisning i Risbjergkvarteret.</i>	<i>Af Ole Asbjørn Petersen</i>	<i>Side 29</i>
<i>Med Poul Sverrild på tur i Hvidovre Landsby</i>	<i>Af Lars Bo Henriksen og</i> <i>Jens Frederik Jørgensen</i>	<i>Side 34</i>
<i>Søndagskoncert med SAFOLI</i>	<i>Af Karen Johansen</i> <i>Ole Asbjørn Petersen</i>	<i>Side 38</i>
<i>Medlemsarrangementer 2015/16</i>		<i>Side 41</i>
<i>Poul Sverrild Fortæller.</i>	<i>Af Ole Asbjørn Petersen</i>	<i>Side 42</i>
<i>Ordinær generalforsamling.</i>		<i>Side 42</i>

Hvidovre Lokalhistoriske Selskab

Rytterskolen, Hvidovre Kirkeplads 1, 2650 Hvidovre
E-mail.: oleasbjornpetersen@gmail.com

Tlf.: Se bestyrelseslisten på næstsidsite side i bladet
eller www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

Forstadsmuseet	Alarmpladsen 3, Avedørelejren, 2650 Hvidovre	
Tlf. 36490030	E-mail: forstadsmuseet@forstadsmuseet.dk www.forstadsmuseet.dk	
Redaktion:	Jørgen Snedled, Anja Olsen (ansvh.) E-mail: hlsredaktionen@gmail.com	
Tryk:	Hvidovre RådhusTrykkeri.	Trykt i 600 eksemplarer
Forsidefoto:	Fra Befæstningens dag - Foto: Carsten Bundgaard	

NYT FRA FORMANDEN

Ole Asbjørn Petersen

Siden seneste blad har der været afholdt **byvandring**er i Hvidovre Landsby, Avedøre Stationsby og Risbjergkvarteret. Hver gang med mange deltagere og godt udbytte. Der er stor interesse for at fortsætte med disse rundvisninger forskellige steder i Hvidovre. Der har endvidere været **Film-Café** på Risbjerggård, **Befæstningsdag, søndagskoncert** med SAFOLI, **foredrag** ved Sejer Andersen og foredrag om Hvidovre under 2. verdenskrig ved Henny Paaske og Jens Frederik Jørgensen. Gode arrangementer, hvor det er vigtigt for arrangørerne, at man på forhånd tilmelder sig til Forstadmuseet 36490030 eller på mail til :

forstadmuseet@forstadmuseet.dk

I godt et år har vi nu kunnet gå ind i vore tidligere medlemsblade takket være den digitalisering, vi gennemførte sammen med Forstadmuseet. 124 blade og over 270 artikler fra 1984 til i dag står til rådighed. Gå ind på www.hvidovrelokalhitoriskesels

kab.dk/blade, hvor der så åbner sig et væld af lokalhistoriske artikler online. Læs bl.a om:

Hvordan var det at flytte fra lokum i baggården til Hvidovres moderne lejligheder.

Hvordan modstandsfolk kæmpede under 2. verdenskrig på Hvidovrevej.

Hvordan var det at gå i skole i Hvidovre i 50'erne.

Om svømmeundervisning i Kalveboderne.

.....og meget meget mere!

Interviewgruppen har mange personer på listen, der har eller har haft med Hvidovre at gøre – faktisk så mange, at flere interviewere ville være ønskeligt. I gruppen mødes vi 3 gange årligt, og skulle man have lyst til at medvirke, kan man henvende sig til Jens Frederik Jørgensen 24230595 eller Ole Asbjørn Petersen 22965785.

Julen nærmer sig, og vi deltager med en stand på julemarkedet i Avedøre Lejren den 6. december. Her vil man kunne købe gavebeviser til en pris af 100 kr. til medlemskab af Hvidovre Lokalhistoriske Selskab. God julegaveidé.

Glædelig jul og godt nytår.

Holmegårdsskolens første skoleinspektør (overlærer), Svend Aage Olsen.

Af Ole Asbjørn Petersen

Holmegårdsskolen har i år 75 års jubilæum, og Gurli Jensen har i medlemsblad nr. 2 i 2015 givet en levende skildring af oplevelserne som elev i perioden 1940-1950.

Men hvem var egentlig skolens leder fra starten i 1940 til pensioneringen i 1970? Det vil jeg prøve at sætte fokus på i dette portræt. Godt hjulpet af Grete Jessen, Svend Aage Olsens datter, som jeg interviewede den 28.9 2015 i Rytterskolen. Sammen med søsteren, Kirsten Hartimmer blev der skabt et portræt af både skole- og privatmennesket Svend Aage Olsen.

Svend Aage Olsen blev ansat i 1940 som førstelærer ved den helt nye skole i den nordlige del af kommunen. Svend Aage Olsen var oprindeligt uddannet som typograf, og mens han virkede i dette fag, læste han til lærer. I 1930 blev han ansat som lærer ved Allehelgens Skole i Roskilde. Få år efter blev han ansat som

viceskoleinspektør på skolen. Han bevarede tilslutningen til sit gamle erhverv ved at undervise på Teknisk Skole og Teknologisk Institut. Ved udnævnelsen til førstelærer ved Holmegårdsskolen kunne man i lokalavisen læse:

Svend Aage Olsen og hustru Ebba Olsen

”Som Lærer er Svend Aage Olsen dygtig og afholdt. Han er Lærer for sine Elever mere end i en Forstand, fordi han ikke blot holder sig til Bøgernes tørre Tal, men vender Børnenes Sind udad

Holmegårdsskolens første skoleinspektør

og formår at give dem Interesse for Livets Værdier. Selv har han stor Interesse for Kunst. Han er Amatørmaler og har endda udstillet og vundet megen Anerkendelse for sine Arbejder.”

Grete husker sit barndomshjem i Roskilde som meget åbent og socialt bevidst. I flere omgange tog man imod børn med problemer og fik dem integreret i familien.

Da familien flyttede til Hvidovre, var hendes far kun 35 år gammel og den hidtil yngste udnævnte overlærer. Familien fik stillet en embedsbolig i udsigt, men det blev aldrig til noget. Man boede fra september 1940 til 1950 på Kløverprisvej nr.5. I 1950 byggede man sammen med familien Lauritsen (lærere på skolen) et dobbelthus på Ørager. Gennem alle årene var hustruen, Ebba, det faste holdepunkt i familien. Som sin mand var også Ebba et særdeles aktivt menneske. Primus motor i oprettelsen og driften af Hvidovre Husmoderfor-

Svend Aage Olsens døtre - Grete Jessen og Kirsten Hartimmer

Holmegårdsskolens første skoleinspektør

Maleri: Svend Aage Olsen 1953: Børn ved Rebæksøen.

ening og gennem 30 år underviser i porcelænsmaling. Det var et stort savn i familien, da hun afgik ved døden i 1984.

Holmegårdsskolen blev indviet den 1. april 1940. Umiddelbart efter besatte Tyskland landet. Myndighederne rådede alle embedsmænd til at varetage deres opgaver uden at tirre tyskerne. Skolen blev bygget op, og fra at være 8 lærere steg antallet i løbet af besættelsen til 30. Under besættelsen blev der indrettet be-

skyttelsesrum i skolens kældre, og ofte måtte inspektøren sørge for, at elever og lærere blev flyttet fra klasselokalerne til beskyttelsesrummene. I befolkningen voksede modstandsbevægelsen, og på skolen blev der med inspektørens vidende indrettet våbenlagre på loftet. I 1943 trådte Svend Aage Olsen ind i modstandsbevægelsen. Ukendt for tyskerne blev der afholdt øvelser i sløjdlokalet.

Under folkestrejken i 1944 blev familiens yngste født. Det var den 23. juni, at Kirsten kom til

Holmegårdsskolens første skoleinspektør

verden på Rigshospitalet. Hjemturen foregik gennem Blågårds-gade mellem bål og barrikader. Tyskerne havde beslaglagt skolens gymnastiksal, og familien følte det bedst at tage midlertidigt ophold i familiens sommerhus i Bramsnæsvig. På skolen havde man forberedt undervisning i private hjem, men det blev heldigvis ikke til noget, og krigen hørte op den 4. maj 1945

Da man startede skolen i 1940, var der 250 elever. Under krigen voksede børnetallet stærkt, og efter krigen gik man i gang med planer for udbygning af skolen. I 1950 stod bygningerne færdige. Der var indskrevet 800 elever, og elevtallet steg indtil 1954, hvor der var over 1200 elever. Det var en autoritær skole i ordets bedste betydning, men hvor der blev skabt rum for udfoldelser i musik og skuespil. Skolen blev forsynet med en aula, og Svend Aage Olsen forstod at udnytte den til fulde. Fællesarrangementer, skolekoncerter og ikke mindst skolekomedierne blev en stor del af skolens liv. Vi, der har gået på Holmegårdsskolen, oplevede et stærkt engagement og fællesskab specielt omkring skolekomedierne. Fangen på Kalø, Aladdin, Gøngehøvdingen og Jorden rundt i 80 dage står stærkt i erindringen. Svend Aage

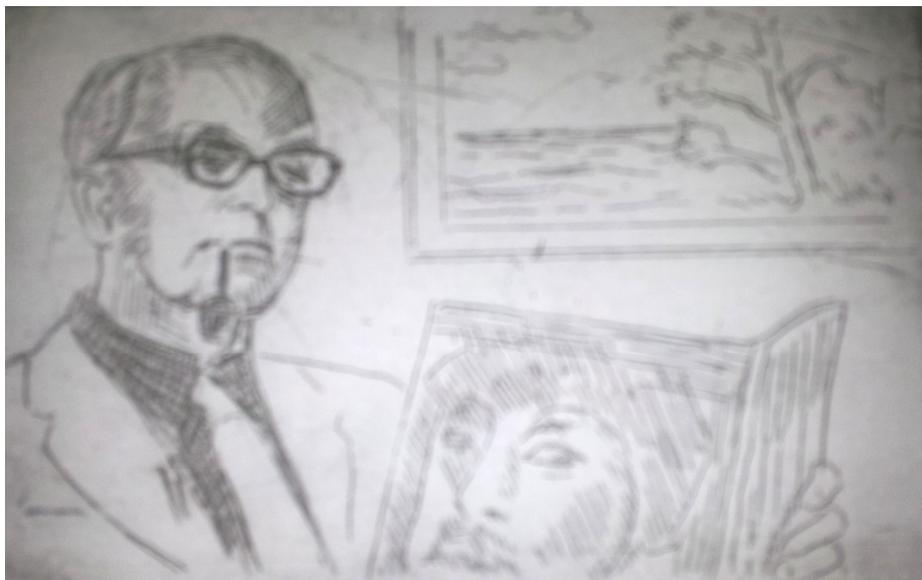

Grete som Passepartout i skolekomedien: Jorden rundt i 80 dage

Olsens 3 børn Grete, Arne og Kirsten var flittige medvirkende på den skrå scene. Han skrev endvidere selv skolekomedier bl.a. "Peter Dæksdreng." Flere gange har Holmegårdsskolen vundet 1. præmie i Landskonkurrencerne for skolekomedier.

I Svend Aage Olsens tilfælde er der tale om en skolemand, hvis interesse for kunst og kultur også blev en del af skolens liv. Kunst, maleri og rejser til kulturelle oplevelser i udlandet var

Holmegårdsskolens første skoleinspektør

Selvportræt med den elskede pibe og en kunstbog

vigtigt for ham. Allerede som typograflærling besøgte han næsten hver dag på vej hjem fra arbejde Statens Museum for Kunst. Billederne blev studeret, og senere begyndte han at male og modellere. Han fik i nogle år undervisning på Kunstakademiet hos Bitzi Høyer og Utzon Frank.

I mit interview med Grete og Kirsten deltog også Gretes ægtefælle Jørgen. Han medbragte to malerier, som skulle skænkes til Hvidovre Lokalhistoriske Selskab. Det ene forestiller cykelforretningen på hjørnet af Hvidov-

revej og Landslystvej malt af kunstmaleren Gerhardt Larsen, der på det tidspunkt var nabo til Grete og Jørgen. Det andet er malt af Svend Aage Olsen i 1953 og viser et motiv med børn ved Rebæksøen. To dejlige malerier, og det sidste kan næppe bedre afrunde en beskrivelse af skolemanden og privatmennesket Svend Aage Olsen: kunst, børn og natur samlet i et.

Svend Aage Olsen døde i 1989 på vej til gode venner i Jylland med den elskede malerkasse i hånden.

Avedøres anden skole 1887-1929

Af Lisbeth Hollensen

200 år”, skrevet af Bent Østergaard, 1981.

I porteføljen over skoler i Avedøre og Hvidovre, der var engang, følger her historien om Avedøres anden skole. I Avedøre havde man intet mindre end tre skoler, inden man i 1956 kunne slå dørene op for den nuværende og stadig eksisterende skole, Avedøre Skole. Vi bringer her fortællingen om Avedøres anden skole via et uddrag af bogen ”Avedøre – en landsby vest for København. Avedøre Skole gennem

Skolen fra 1887

I 1887 stod Avedøres nye skole færdig, grundmuret og med gule teglsten. Den blev bygget lidt syd for landsbyen, måske for at markere tilhørsforholdet til de sydlige områder. Som den gamle indeholdt den både lærerbolig og en skolestue mod nord.

Avedøre anden skole

Avedøres anden skole 1887-1929

I denne skole fik Rasmus Svinding sin gerning gennem 40 år. Han var den tolvte i rækken af lærere i Avedøre, og hans embedsperiode falder næsten sammen med den tid, den nye bygning fungerede som skole.

Rasmus Svinding

Ærøboen Rasmus Svinding, der var dimitteret fra Skårup, huskes af sine elever som en lærer, man havde respekt for. Hans optræden synes at have været venlig og bestemt. Eleverne blev kaldt til time med en fløjte, og han forfaldt ikke – som tilfældet dengang kunne være for enelærere

på landet – til at forlænge frikvartererne.

Dagen begyndte med morgensang, og man bad sammen Faderovor, som skik var dengang, og i øvrigt fortsatte med helt op i de første år på den nuværende Avedøre Skole. Man sang meget, og læreren spillede på sin violin.

Lærer Svinding var en glimrende fortæller af danmarkshistorie og bibelhistorie, og han gik op i det, han fortalte. Eleverne læste det derefter hjemme sammen med salmer og katekismus og blev overhørt i lektierne dagen efter. Børnene stod op, når de blev hørt.

Man var glad og tilfreds med skolen. *"Vi fik lært at læse, skrive og regne"*, siger en af hans elever.

Blandt beboerne fandtes altid en dame, der kunne undervise pigerne i håndarbejde, men alle øvrige fag blev varetaget af enelæreren. Det kunne overkommes, da der kun var to klasser med 20-30 børn i hver. Man gik tre år i den ene og fire i den anden og blev konfirmeret i slutningen af *"anden klasse"*. De sto-

Avedøres anden skole 1887-1929

re gik i skole to dage ugentlig om sommeren og fire dage om vinteren.

Mens undervisningen foregik, vandrede læreren op og ned ad gulvet, rygende på en lang pibe. Undertiden kunne han buldre over børnene. Blev det for meget, lindede hans kone på døren og sagde: ”Så, så, bitte Rasmus!”. På samme måde kunne hun også sætte en dæmper på hans iver under de gymnastiske aktiviteter i skolegården.

Gymnastik blev drevet på gruset i skolegården, hvor børnene, drenge og piger sammen, blev stillet op i række eller rundkreds. Ribber og bom blev båret ud om foråret og placeret på pladsen. Når vinteren nærmede sig, blev de atter opmagasinerede.

Lærer, jordbruger og kirkesanger

Hvert forår blev der afholdt eksamen, hvor sognefogeden i Avedøre og pastor Koch fra Glostrup overhørte børnene, gennemså deres regne- og skrivehæfter og gav dem karakterer.

Rasmus Svinding var den sidste lærer i Avedøre, som havde jordbrug ved skolen, hvortil hørte fire tønder land og et udhus med vognport, hestestald og høloft. En landmand passede jorden for ham, og de store drenge havde til opgave at fodre og vande hesten.

Hver lørdag kørte lærer Svinding med hest og vogn til København for at indkøbe ugens fornødenheder, ”fouragere” kaldte han det, når han bred og mægtig tronede i sit køretøj.

Efter hans afgang blev jordstykket planeret og udlagt som sportsplads, ”den gamle sportsplads”.

Lærer Svinding var almindelig afholdt og respekteret. Da der ingen præst var i byen, så man op til læreren som den lærde mand, han var. I omtale kaldte børn og forældre ham altid Rasmus, men i tiltale var det ”De” og hr. Svinding. Han var venlig og hyggelig i sin omgang med beboerne, men mængede sig ikke og deltog ikke meget i landsbyens familiefester.

Han fik flere tillidshverv, var formand for 100-mandsforeningen og blev en slags sekretær i grundejerforeningen, hvor han

Avedøres anden skole 1887-1929

blandt andet havde til opgave at være auktionarius, når græsset fra vejgrøfterne blev udbudt til salg.

Desuden var han kirkesanger i Brøndbyøster. Når der var begravelse, fik børnene fri. I hans tid skete der en væsentlig kirkelegivenhed, idet den gamle tilknytning til Glostrup kirke opførte, da en kgl. resolution af 6. marts 1893 udtalte, *"at Avedøre By med Tilliggende i kirkelig Henseende henlægges fra Glostrup Sogn til Brøndbyøster Sogn fra den 12. Marts d.A, at regne"*. Kommuntalt fortsatte forbindelsen med Glostrup indtil april 1974, da Avedøre blev sammen-sluttet med Hvidovre.

Fra landbrugsland til gartnerier

Stille og jævnt formede udviklingen sig i Avedøre. Den nye skolelov, J. C. Christensens fra 1903, som organiserede forbindelsen mellem grundskolen og den *"højere skole"* (mellem- og real-skolen), betød ingen ændringer for landsbyskolen i Avedøre.

Derimod begyndte landmændene dér at interessere sig for gartneri. Nogle af områderne syd for kasernen blev udlagt til friluftsgartneri og mistbænke i århund-

redets første to tiår. I mellemkrigstiden ændredes dette til storgartnerier, hvoraf de fleste blev placeret langs Byvej.

Bebyggelsen var stadig meget spredt. De fleste elever kom fra landsbyen, andre kom fra *"udstyknngen"* syd for Kettevej, hvor man var begyndt at afstikke små parceller til sommer- eller helårsbebyggelse. Resten kom *"ude fra marken"*, de få spredtliggende gårde ned mod Køgevejen, og den række huse, der var bygget langs denne trafikåre. Køgevejen, der havde henligget som en grusvej, blev i begyndelsen af 1920'erne fra Flaskekroen og ud til Volden omlagt til en moderne brolagt vej. Først i 1931 begyndte man at omforme den til en betonvej, Danmarks første.

Udviklingen gik sin gang, og i 1927 fejrede Rasmus Svinding sit 40-års jubilæum under stor opmærksomhed fra beboernes side. Rask og usvækket af årene blev han pensioneret og flyttede til Fyn.

En vikar, Henry Aabo, fungerede en kort tid. Man planlagde nu at bygge en ny og mere tidssvarende skolebygning, Avedøres tredje.

Hvidovre før og nu - og fremadrettet

Af Mogens Stub

H.C. Andersens eventyr om den grimme ælling starter med ”Der var så dejligt der ude på landet”. Det var der, og det er der stadigvæk, og derfra kom jeg til Hvidovre i 1952. Jeg er født og opvokset i en lille landsby på Nordfalster. Udlært som kommis i den lokale brugsforening i 1946. Derfra tog jeg til Danmarks mindste købstad, Nysted og var kommis der i 1951. Derfra tog forsvaret over og indkaldte mig til aftjening af min værnepligt på Dragør Fort, der på det tidspunkt også lå i landlige omgivelser med hundredvis af gæs på de grønne enge, mellem Dragør by og broen til fortet, men et par dage før Mortens Aften var det slut for dem med det herlige og fri liv på engene. Fortet, der i dag er i privat eje, drives som hotel med restauration, festlokaler og konferencerum.

Efter aftjent værnepligt i sommeren 1952 søgte og fik jeg job, som kommis i HB (Hovedstadens Brugsforening). Opsvinget i samfundet var i fuldt sving, så beskæftigelse var ikke det store problem, men jeg skulle have et sted at bo. En lejlighed ”hang ikke på træerne” på det tidspunkt, men det blev her i Hvidovre, jeg forsøgte mig –

først med et værelse i Risbjerg kvarteret.

Senere, da jeg stiftede familie, blev det til en 2½ værelses lejlighed i den første boligblok, som Lejerbo byggede på Hvidovrevej/

Mogens 20 år

Høvedstensvej omkring 1947-48. Et par år senere blev det også til et nyt job i det nye værn, Flyvevåbnet, som blev oprettet, som selvstændigt værn i 1950. Der søgte jeg et civilt job og blev der de næste 42 år, til jeg gik på pension i 1996 efter godt 50 år på arbejdsmarkedet – da syntes jeg,

Hvidovre før og nu - og fremadrettet

jeg havde aftjent min arbejdspligt.

Det var en super moderne lejlighed med centralvarme, bad og toilet - og vaskekælder med gasfyret vaskekedel, vi flyttede ind i, men som årene gik, og vi havde

Ørager 14 A

fået to drenge, begyndte vi at tale om lidt mere plads – måske et hus, men det kostede jo mange penge.

Vi begyndte trods alt at kigge på hus og faldt over et fristende tilbud i 1956. Et rækkehus på Ørager på strækningen mellem Landlystvej og Kløverprisvej og ikke langt fra Holmegårdsskolen, så det passede os fint. Det var - og er - stadig et langt rækkehus bestående af 16 enkelt huse, der var bygget i tiden 1943-44, altså under krigen, hvor der var mangel på de fleste byggematerialer især cement. Sten og tegl blev brændt i ovnene på teglværkerne med tørv, så ikke alle brændingerne var lige gode. De enkelte huse indeholdt i stueplan, en stue, et køkken, et bryggers. På 1. sal var der et soveværelse, to kamre samt et toilet. Husene havde/har også halv kælder.

Der var ikke kun mangel på byggematerialer i 1943, men også på husgeråd så som gryder, pottes og pander til el samt elkomfurer. Strømmen skulle der spares på, og der var ikke indlagt bygas i området. I køkkenet var der derfor, ved færdiggørelsen af huse, opsat gammeldags brændekomfur, og i bryggerset var der indmuret en vaskekedel (gruekedel) til fyring med brænde eller koks. I stuen var der en indmuret kokskamin, og på 1.salen bestod opvarmningen af to små kakkelovne.

Hvidovre før og nu - og fremadrettet

Derfor forekom huset betydelig ældre end de 4-5 års forskel, der var på byggeårene. Det afskrækkede dog ikke mig, der var opvokset i noget, der var betydelig ældre – og det gjorde det i øvrigt heller ikke min daværende kone, der var opvokset i en gammel ejendom på Østerbro, der også var kakkelovnsfyret.

Grunden var/er på 350 m² med en lille forhave og en større baghave, der, da vi købte huset, udelukkende var blevet anvendt som køkkenhave. Haven blev i øvrigt dyrket økologisk, idet man ikke brugte kunstgødning, men fik staldgødning fra en af de omliggende gårde. Bag om rækkehuset gik der en 1,5 m. bred sti, der var beregnet som brandsti for i tilfælde af brand eller anden ulykke, der afskar beboerne fra at komme ud af entredørene, så kunne man komme væk via denne sti, der i øvrigt stadig er og anvendes i mange andre sammenhæng. Stien var netop så bred, at en bondemand med et hestekøretøj med én hest kunne køre der og læsse staldgødning af til de beboere, der ønskede det til haverne.

Vejen var på det tidspunkt privatvej – grusvej/koksvej, så om sommeren når det var tørt, og der kørte en bil forbi, så blev husesene på begge sider af vejen væk i en støvsky i en periode.

Vi inviterede mine forældre ind for, at de kunne se drømmehuset, inden vi endnu var flyttet ind. Da vi holdt uden for vores nyerhvervede herlighed, og støvet havde lagt sig, så vi kunne se huset, sagde min mor: *"Mogens er det den gadedør, du har givet 45.000 for?"* Mor ville ikke stå ud af bilen for at se nærmere på det, for i hendes øjne var det det tåbeligste køb, man kunne have gjort. Hendes "målestok" var nok deres egen stråttekte ejendom (mit barndomshjem) med 3 td. land jord til. Det kunne vel på det tidspunkt erhverves for under den halve pris af, hvad vi havde givet for rækkehuset i Hvidovre.

Da vi flyttede foregik meget af flytningen på en 3-hjulet ladcykel af mange gange. Kun de store møbler havde vi en vognmand til at flytte.

På vejsiderne var der græsabat og en enkel række fortovsfliser,

Hvidovre før og nu - og fremadrettet

men omkring 1965 besluttede Hvidovre kommune, at vejene i området skulle belægges med asfalt og med chaussesten som kant mellem vejbane og fortov. Kommunen stod for etableringen, men vejene forblev private. Betalingen skete over ejendoms-skatten over en 20årig periode.

kunne naturligvis tydeligt se, at der havde været gravet, og det kan vi den dag i dag i 2015 – 30 år efter. For at føje spot til skade etablerede Hvidovre Fjernvarme Selskab i 2011 fjernvarme i området, så nu har vi et spor efter etableringerne af både Naturgas og Fjernvarme i hver sin vejside og krakeleret asfalt på midten samt mange knækkede fortovs-

Ørager mod syd (foto 2015)

Da vi nåede til periodens udløb omkring 1985-86, blev vedligeholdelse af vejene overtaget af kommunen imod, at vi grundejere betalte for et nyt lag asfalt. Kort tid efter etablerede HNG - nuværende HMN - naturgas i området. Gasledningerne blev gravet ned i vejbanen, der blev pænt genetableret, men man

fliser i forbindelse med etableringen af fjernvarmen, men pengene rækker øjensynligt ikke til at gøre projektet færdigt - fagre nye Verden.

Da husene var færdigbygget i 1944, blev endehusene solgt for 23.500 kr. og de øvrige huse for 21.500 kr. Da vi købte et af de

Hvidovre før og nu - og fremadrettet

sidstnævnte i 1956 gav vi 45.000 kr. for det, med en udbetaling på 25 %, der var almindeligt dengang.

I den halve kælder var der – og er der den dag i dag - en rende med en fælles vandledning, men med vandmåler for hver ejendom, hvilket bevirker, at når der sker en sprængning af vandrøret et sted, har ingen af os vand, før det bliver lavet. Hvis vi vil undgå den gene, kan vi i dag få hver sit stik ind fra den kommunale vandledning ude i fortovet, men det koster ca. 20.000 kr. pr. ejendom, hvilket der ikke er interesse for at bekoste.

Ligeledes havde husene kun et elkabel, der lå på loftet hele rækken hen, med forgrening ned til de enkeltes elmålere. I 1944 var der normalt kun et lampested i hvert rum, men som tiden gik, og alle fik elkomfur, køleskab, radio, fjernsyn m.v., slog det ikke til, og sikringerne slog ud ude i masten – især juleaften, når anden og flæskestegen var i ovnen. Det blev for meget for NESA – nuværende DONG – så i begyndelsen af 1970erne forlangte de rækken delt op i 4 afsnit, hvor hvert afsnit fik sin egen noget større strømforsyning. Det var et krav, så sådan blev det, så det eneste, vi i dag har fælles, er vo-

res vandforsyning med de ulemper det i en given situation kan medføre.

De første par år anvendte vi de opvarmingskilder, der var, da vi købte huset. I køkkenet fik vi dog hurtigt et elkomfur, der gjorde det noget nemmere med at få lavet mad, men elkomfuret krævede nye gryder og pander m.m. – vi var jo flyttet fra en lejlighed med bygas. Køleskabe var vel ved at blive almindelige, men det fik vi først råd til efter et par år. Madpakkerne blev smurt om aftenen og lagt ned på kældergulvet, der var det køligste sted i huset.

Vi gik fra koksfyring til petroleumsfyring i 1960 (pottefyfyr) i kaminen, men det var ingen behagelig lugt, så i 1963 fik vi installeret et centralvarmeanlæg til oliefyfyr i kælderen. I 1986, da der blev etableret Naturgas i vores område, tilsluttede vi os straks og har, selvom der i 2011 blev etableret fjernvarme i området, beholdt gassen som vores varmekilde.

Tiden går – ægteskaber opløses og nye bliver indgået. Det skete også for os i 1963. Vi var ”vokset fra hinanden”. Vi delte det hele i

Hvidovre før og nu - og fremadrettet

fuld forståelse – også børnene. Jeg beholdt huset, og en skønne dag i 1969 smilede Gud Amor til min nye kone og mig. Det kom der også en lille ny Hvidovre borger ud af – en pige. Hun er (også) forblevet tro ved Hvidovre, idet hun sammen med sin mand og tre børn har bosat sig i den sydlige ende af Hvidovre.

Vi havde et skønt hus, men ville gerne ha' lidt mere plads og overvejede at sælge. Det blev dog ved tanken, idet vi var utroligt glade for kvarteret og ikke mindst naboer og genboer, så vi søgte kommunen om lov til at bygge en vinkelstue på, på bagsi-

den af huset. Det blev en længere proces, da der var mange restriktioner på at få lov til at bygge til et rækkehus, bl.a. skulle vi opnå skriftligt tilsagn fra rækkens øvrige 15 beboere på det, vi gerne ville udbygge med, da det skulle tinglyses på alle husene i rækken. Det blev til mange og lange stunder, inden vi nåede frem til et resultat, vi alle kunne tilslutte os. Vi startede ansøgningen i 1970 og fik godkendelsen primo 1975.

Heldigvis var håndværkerne ikke lige så længe om byggeriet, så i julen 1975 kunne vi indvie vores nye vinkelstue med at danse om juletræet - og her bor vi endnu i

RIS & ROS

Har du **ris/ros, idéer eller andet** til bladet eller til hjemmesiden, er du meget velkommen til at give udtryk herfor, enten i formularen på hjemmesiden (www.hvidovrelokalthistoriskeselskab.dk), eller ved skriftlig/telefonisk henvendelse til selskabet.

(Se tlf.nr.: m.v. på næstsidste side i bladet)

Hvidovre før og nu - og fremadrettet

Mogens 21 år

skrivende stund, og her agter vi at blive så længe, som vi kan.

Af hensyn til kloak- og VVSinstallationerne i huset var de to og to spejlvendt. Det gjorde sig også gældende for et lille cykelskur til hvert hus på fronten ud mod vejen. De er senere i fællesskab med vores nabo revet ned og erstattet af en dobbelt carport med cykelskur/ værksted.

Det blev en længere historie om en ung mand på 21 år, der kom

til Hvidovre i 1952 og var heldig at kunne flytte ind i en dengang moderne lejlighed og derfra flytte til et rækkehus i 1956, der først en del år senere kunne matche lejlighedens komfort.

I skrivende stund, hvor vi er nået til juni 2015, er jeg stadig meget glad for, at det blev i Hvidovre, vi bosatte os. Her har vi begge nu haft størsteparten af vort liv. Ikke ligget det offentlige til byrde, men bidraget til det Hvidovre, vi kender i dag – og det er faktisk ikke så ringe endda for nu at bruge et godt jysk udtryk.

Derfor forventer vi også, at det påskønnes den dag, kræfterne ikke slår til mere, og vi får brug for en hjælpende hånd – det er vistnok det, politikerne arbejder ihærdigt på og kalder for at sikre velfærden og give trygge rammer og varme hænder efter behov til bl.a. den aldrende generation.

Hvidovres udvikling i fremtid

Ud over velfærd og trygge rammer for os borgere er kommunalbestyrelsen i disse år meget optaget af at udvikle Hvidovre til en by. En svær opgave i en forholdsvis lang og smal kommune. Man vil forsøge at skabe en såkaldt "bymidte" centreret om-

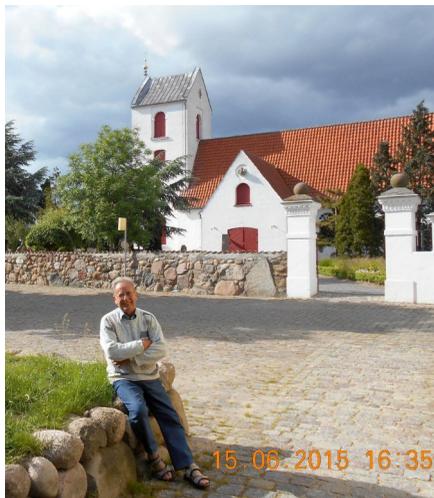
Hvidovre før og nu - og fremadrettet

kring administrationen – Rådhuset, Hovedbiblioteket og Medborgerhuset – med eller uden ”Risbjerggård” .

Ifølge vores lokale avis, Hvidovre Avis ønsker ca. halvdelen af kommunalbestyrelsen Risbjerggård bevaret, og resten ser den helst hen, hvor peberet gror, og lavede man en afstemning om det blandt borgerne, blev resultatet nok nogenlunde det samme.

For mig har Hvidovre Torv alle dage været centrum i Hvidovre. Torvet har udviklet sig til et meget smukt område. Flot flisebelægning, store kastanjetræer, smukt springvand og en fremragende cafe/restauration, der tager sig smukt ud i bagkanten af torvet med sol i de fleste af døgnet lys timer, og som har fin plads til udendørs servering i den lange varme sommertid.

Skeptikerne skulle prøve en sommer- aften at sætte sig op på cafeens udendørs plads og nyde et godt måltid mad, nyde udsigten over mod Hvidovres ældste og næstældste bygninger, Kirken og Rytterskolen – nyde dette skønne panorama, når solen går ned bag kirketårnet, mens klokkerne ringer solen ned. Skønnere kan det ikke være. Rundt om tor-

Mogens Stub

Foto Jens Frederik Jørgensen

vet findes andre restaurationer og små butikker, der giver indtryk af det nærmeste, man kan komme en bymidte.

Torvet er fantastisk året rundt. Om foråret, når kastanjerne springer ud. Om efteråret, når de står i al deres pragt med deres gyldne blade. Til jul, når det store juletræ står og stråler i al sin glans, mens sneen daler ned over juletræssælgerne – og så har jeg helt glemt at fortælle om de meget smukke blomsterkrukker, som kommunes gartnere placerer rundt om på torvet i sommertiden – så for mig er det byens centrum - eller bymidte.

Men ønsker man en midte mere af hensyn til dem i den sydlige

Hvidovre før og nu - og fremadrettet

del af Hvidovre og synes, at det skal være omkring byens administration, så bliver det for de morgenduelige, da Rådhus, Hovedbibliotek og Medborgerhus vil skygge for alle udendørs aktiviteter om dagen og aftenen. Risbjerggård (restaureret eller ombygget) ligger til gengæld fint med muligheder for servering ude og inde – i gårdhave og ud til fortov. Anvendelse heraf fordrer dog, at Hvidovrevej laves til gågade, hvor biler må køre max. 20 km. på strækningen fra Hovedstensvej til Brostykkevej.

Busser og anden tung trafik omlægges, så de kører bag om rådhuset ad Hovedstensvej, Claus Petersens Allé (der udvides) og Brostykkevej.

Men Hvidovres bymidte bliver det – efter min mening ikke – den ligger nu engang ved Torvet med Kirken og Rytterskolen overfor. Det blev ”stadfæstet” i 1950erne med Kunstsmedjen Samsons flotte jerngitter rundt om torvet, hvor man kan læse Hvidovres historie fra oldtid til nutid.

hvidovre@home.dk

Ejendomsmægler M.D.E. Cand. jur.

MAX MARDORF

Hvidovrevej 406 • 2650 Hvidovre

Telefon 36 77 18 28

(Overfor Hvidovre Sportsstadion)

home

vi vil være din foretrukne ejendomsmægler

Det er os, der er kendt for det hurtige og effektive salg

Det skete i Hvidovre/Avedøre for 25 år siden – i 1990

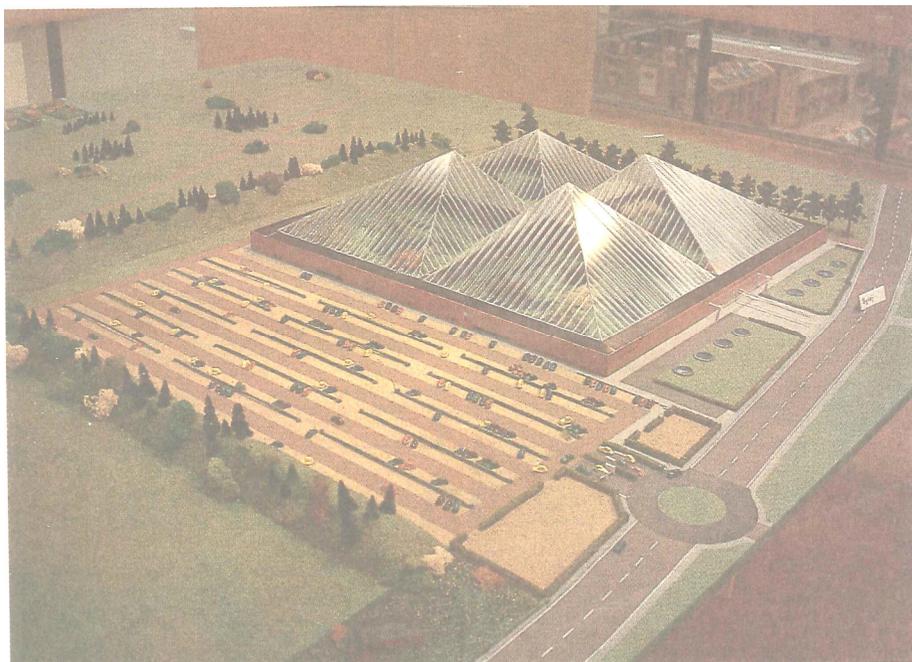
*Af Ole Asbjørn Petersen
– med Hvidovre Avis som kilde.*

13. januar: Kommunalbestyrelsesmedlem Erik Frølund-Thomsen fejrer sin 50 års fødselsdag.

22. januar: Bestyrelsen i Hvidovre Idrætsforening træder tilbage efter en massiv debat på 3 timer.

25. januar: Formandsskifte hos de konservative. Revisor Peter Lougart afløser Hardy Jensen.

Februar: Gartnerierjerne Torben Andreassen, Rita og Svend Knudsen afslører deres 400 millioner kr. projekt om Europas største vandland i Hvidovre/Avedøre.

Model af forslag til Vandland

Det skete i Hvidovre/Avedøre for 25 år siden – i 1990

Peter Petersen vælges som ny formand for Kulturrådet.

Vagtskifte i den lokale fagbevægelse. Finn Gerdes afløser Erik Frølund-Thomsen, der har været formand i 12 år.

10. marts: ”En 60´ fra 50 bliver 40 i 90”, siger en af foregangsmændene i HIPS, Erling Groth, da han bliver 40 år.

21. marts: Hvidovre kommune opsiger lokalaftalen med Hvidovre Lærerforening om vederlag for særlige opgaver. Hermed ophørte den populære betalte gårdvagsordning.

14. april: Forhenværende borgmester Svend Aagesen fylder 80 år.

Ivar Nørsgaard genvælges med akklamation som Hvidovre-Brøndby kredsens folketingskandidat.

9. maj: Skoleinspektør på Engstrandskolen, Hans Henrik Roholm, søger nye græsgange og ansættes i Dragør kommune.

Svend Aagesen
socialdemokratisk borgmester

31. maj: Den mangeårige leder af Hvidovre Skolernes Pigeor, Poul Schønnemann, bliver 60. år. Skattet matematiklærer på Sønderkærskolen og primusmotor i opbygningen af pigekoret.

7. juni: Byggeskader for millioner på Enghøjskolen. Bærende konstruktioner af jernbeton er

Det skete i Hvidovre/Avedøre for 25 år siden – i 1990

Parti fra stranden ved Bjerget

udsat for tæring på skolen, der er bygget blot 15 år tidligere.

27. juni: Lejerbo planlægger at indrette 76 almennyttige lejligheder og 8 ungdomsboliger i tagetagerne på Hvidovrevej.

6. juli: ”Der er brug for de grå hår – også i politik”, siger kommunalbestyrelsesmedlem og tidligere medlem af folketinget,

Herluf Rasmussen, i anledning af 70 årsdagen.

15. august: Det besluttet efter lang tids debat at nedrive Risbjerggårds baghus, der ikke var i en god forfatning.

19. august: Hvidovre Kirkes tårn fra 1790 fylder 200 år. Fejres ved en stor friluftsgudstjeneste.

Det skete i Hvidovre/Avedøre for 25 år siden – i 1990

26. september: Avedøre Gymnasium vandt kampen mod nedlæggelse og er fredet de næste 3 år.

10. oktober: Georg Røner, en populær og afholdt Hvidovreborger, fylder 60 år. Han har været formand i HBC og formand for Fællesrepræsentationen af Idrætsforeninger i Hvidovre kommune.

18. oktober: Tidligere folketingsmand Robert Petersen (S) leverede et festfyrværkeri af gode fortællinger, da han optrådte for Ældresagens medlemmer på Sønderkærskolen.

27. oktober: Radiens Big Band og New York- sangerinden Stephanie Nakasian modtog stående ovationer, da de optrådte i Medborgersalen.

7. november: Det er besluttet, at Kirsten Schønnemann, malerinde og kendt ansigt i Hvidovre, skal illustrere forsiden i DCU-Campingbogen 1991. Mere end 50.000 modtager bogen.

7. november: Ca. 100 færre Hvidovre-børn er i dag anbragt uden for deres hjem i forhold til 4 år siden. Ca. 6 millioner kr. i besparelse.

24. november: Plantning af 350 træer i Kystagerparken. 100 ask, 50 pil, 100 birk og 100 rødél er bevilliget af ”Fonden til træer og miljø”. Interesserede opfordres til at møde med skovl og spade.

16. december: Jordskredssejr til Socialdemokratiet i Hvidovre ved folketingsvalget. 46,2 procent af stemmerne. Hvidovrekredsen gav valg til Tom Behnke (Z) og Ivar Nørgaard (S).

19. december: Vagtskifte i Hvidovre Lærerforening. Øjvind H. Larsen afløses efter 6 år på posten af Christian Tastrup, Dansborgskolen.

19. december: Med virkning fra 1. januar er Hvidovre KFUM´s træner, Jan Kalborg, engageret til at træne HIF´s bedste seniorer.

Rundt i Stationsbyen med Solveig Isbrand.

Af Ole Asbjørn Petersen

Mandag den 14. september mødtes vi kl. 17.00 ved Store Hus opgang 2. Her bød formanden velkommen til de 20 deltagere og Solveig Isbrand. Solveig har været med fra starten af byggeriet og har boet i den samme lejlighed i afdeling Syd i 41 år. Hun er formand for Miljørådet i Syd og lagde ikke skjul på, at hun arbejder for positiv PR omtale af Stationsbyen.

Vi kørte op på 5. etage i Store Hus, hvor der er en fantastisk udsigt både over Stationsbyen, Køge Bugt og mod København. Stationsbyen er omkring 70 ha stor og opført i etaper i årene 1972 til 1982 som en totalplanlagt bydel med den gamle bydel i Dubrovnik som model. Stationsbyen er opdelt i afdelingerne Nord, Syd og Store Hus. Ved Solveigs bolig var der fra starten gode muligheder for legerum for børnene. Mudder og skøjtebane om vinteren og voldarealet om sommeren. Solveigs børn har gået på Enghøjsskolen med stor tilfredshed hos både børn og forældre. At nedlægge Enghøjsskolen og sprede børnene til de om-

liggende skoler, ser Solveig som en stor og utilgivelig fejltagelse. Ingen skole og ændring af Avedøre Gymnasiums navn til Hvidovre Gymnasium er med til at svække Stationsbyens omdømme.

Vel nede på jorden igen guidede Solveig os rundt i området i og omkring afdeling Syd. Vi skulle se de opstillede kunstværker og lege- og opholdsområder. At det ikke er noget, der kommer af sig selv, blev vi klar over, da Solveig fortalte om det store arbejde, der ligger bag. I forbindelse med Kvarterløftprojektet i Avedøre Stationsby 1997-2001 dannede nogle engagerede beboere i 1997 interessegruppen "Kunsten stiger". Man ønskede at forskønne udearealerne, indføre kunst i gadebilledet og involvere beboerne aktivt i det arbejde. Der skulle samarbejdes med professionelle arkitekter og kunstnere. Der skulle være kvalitet i det hele, og hjemmesløjden udelukkes fra de omliggende rum. Rundgangen viste, at det er lykkedes. Byparken, en lille park med grusbelagte stier, kanaler, sø og broer, rummer "Vinger" af Erik Heide og Vibeke Glarbos to søjler "Tegn", der står som et var-

Rundt i Stationsbyen med Solveig Isbrand.

Formanden byder Solveig Isbrand og deltagere velkommen foran Store Hus.

Foto: Birgit Petersen

tegn for Stationsbyen. Lidt længere fremme ses "Havets Sang" også af Vibeke Glarbo.

Bebyggelsen rummer også et beboerhus/værested ved navn Syvstjernen med en socialrådgiver

Rundt i Stationsbyen med Solveig Isbrand.

ansat. Beboerne i afdelingen betaler for hendes løn. Hun giver anonym rådgivning og arrangerer ture ud af byen samt sommerferie for 50 beboere. Beboerne betaler kun et symbolsk beløb for ferien.

Vi bevægede os videre frem i udearealerne. Indretningen af disse har landskabsarkitekt Vibeke Holscher stået for. Og med succés. Vi gik på den nye sti, der er opført på områderne udenfor Stationsbyen Syd. Stien rummer aktiviteter og fritidsbeskæftigelse, som mange af beboerne – både børn og voksne - benytter sig af. Den 1,7 km lange sti byder også på de smukt anlagte Bjørnebakker (med navn efter ejendomsfunktionæren) og Bjørnesøen.

Stien fortsætter langs fundamentet af Paradislejren, og vi sluttede i beboerhuset på Folkets Plads. Undervejs fortalte Solveig om kommende renoveringsplaner og stolt om indkøbet af Louis Poulsen udendørslamper. Folkets Plads er lidt af et hjertensbarn for Solveig. Det er også en plads, der rummer meget. Godt 4 millioner kr. fik man under Kvarterløftprojektet til udform-

ningen af pladsen. Den er udsmykket med farverige og børnevenlige kunstværker af Vibeke Holscher og Vibeke Glarbo og Jane Balsgaard.

I beboerhuset var Miljørådet vært ved en lille forfriskning, mens deltagerne kunne stille spørgsmål. Nogle undrede sig over de mange parabolantener, som skæmmede bygningerne, men alle var enige om, at det var en rigtig god oplevelse at se Stationsbyen og høre om de mange initiativer, der har båret frugt. Det hele blev fremført af en meget engageret og veloplagt Solveig Isbrand.

I vores medlemsblad nr. 1 2014 er der et stort interview med Solveig Isbrand, Solveig Tøstesen og Niels Tøstesen, der også har boet i Stationsbyen i 41 år. Interviewet kan læses på selskabets hjemmeside.

Fyraftensrundvisning i Risbjergkvarteret.

Af Ole Asbjørn Petersen

Torsdag den 1.oktober kl. 17.00 bød fungerende leder af Forstads museet, museumsinspektør Anja Olsen, velkommen til årets sidste fyraftensrundvisning. Vi mødtes ved Risbjerggård, og sammen med Ditte Maria Sørensen fra Forstads museet blev vi de næste par timer ført rundt i Risbjergkvarteret. Ditte fortalte

om områdets bevaringsværdige huse, og Anja mere generelt om områdets udvikling.

Risbjerggårds historie er lang og kan føres tilbage til 1644, hvor det af matriklen fremgår, at gården har tilhørt kronen og lå i Hvidovre Landsby i den sydlige ende af Hvidovregade og havde nr.6. I dag er Risbjerggård meget

Anja og Ditte indleder ved Risbjerggård Foto: Ole Asbjørn Petersen

Fyraftensrundvisning i Risbjergkvarteret.

Risbjergvej 5 Foto: Jens Frederik Jørgensen

omtalt i forbindelse med bymidteprojektet og har gennem tiden ofte været til diskussion. Det vi ser i dag, er stuehuset fra 1878.

Mellem 1820-1823 flyttede gården til den nuværende adresse. Risbjerggård ophører med at være aktiv gård mellem 1918 og 1922 og bliver de kommende år et centralt samlingssted for det kulturelle nybrud fra bondeland til arbejderforstad. Med start som afholdsrestauration fik man senere i 1924 spiritusbevilling. Efterfølgende har stedet lagt ryg

til foreningers årsafslutninger og danseskole. Risbjerggårds nuværende udseende kan føres tilbage til A.R.Johansen, der ejede stedet 1944-1948, hvor han gik konkurs. A/S Restauration overtager ejendommen og driver stedet til 1967, hvor ejendommen overtages af Hvidovre Kommune.

Risbjerggård har efter 1967 været brugt til forskellige kulturelle arrangementer. Fra begyndelsen af 70'erne overtog en ungdoms-

Fyraftensrundvisning i Risbjergkvarteret.

bevægelse dele af Risbjerggård. Den kaldte sig ”HIPS”, ”Hvidovre ikke Partipolitiske Samling”, og arrangerede koncerter og politiske arrangementer. HIPS forlod Risbjerggård i 1980, hvorefter salen blev udlånt til Hvidovres mange foreninger.

Vi forlod nu Risbjerggård og bevægede os ind i Risbjergkvarteret. Selve kvarteret mindede oprindeligt om et dansk Klondike.

Ca. 1920 var en tredjedel af Hvidovre udstykket uden nogen form for overordnet planlægning. Når udstykkeren af en ejendom havde skaffet købere til parcellerne, blev udstykningen gennemført ud fra en plan, som alene havde til formål at sikre det størst mulige antal af parceller på det mindst mulige areal.

Baarsevej

Foto: Jens Frederik Jørgensen

Vejskiltenavnet på hjørnet af Risbjergvej og Bårsevej. Bemærk, at vejnavneskiltet må være fra før retskrivningsreformen 1948, hvor man gik over til ”bolle-å”

Det var københavnere, faglærte og lavere funktionærer fra sporvejene og jernbanevæsenet, som dominerede blandt køberne. Man brugte forhåndenværende materialer. Fordkasser, der havde været brugt til transport af biler, var almindeligt brugt. Som Anja fortalte: ”En kasse med to huller i er en et- værelses med vindue og dør. To kasser er en villa”.

På Tureby Allé viste Ditte Maria Sørensen os et Axel Vennike hus. Axel Vennike var Hvidovre Sogns tidligere bygningsinspektør og arkitekt. I mange byggesager fra 1910 frem til 1930´erne var det ham, der både gav tilladelse til byggeriet gav den endelige godkendelse af byggeriet. Det var ofte selvbyggerhuse, han godkendte, og måske har det ikke altid levet op til en arkitekts sans for proportioner. I midten af 20´erne begyndte han som arkitekt at opføre huse i Hvidovre. Han var inspireret af tankerne bag ”Bedre Byggeskik”. I dag er det grundet tilbygninger svært at se det oprindelige hus, men det illustrerer ganske godt, hvordan de enkelte boliger har taget form og ændret sig i takt med nye behov og økonomiske muligheder.

Fyraftensrundvisning i Risbjergkvarteret.

På Glimvej så vi dobbelthuse, der var en del af en samlet rækkehusbebyggelse. I 30'erne og 40'erne byggede den lokale håndværker, Erik Marius Carlsen, adskillige huse i Hvidovre præget af godt håndværk. Det

af gedigne materialer. Murermestervillaen som bolig er det første egentlige typehus, vi kender i Danmark. Kendetegn er den blanke mur, rødt tegltag med opskalkning og trævinduer med sprosser.

Greve Allé 58 Foto: Jens Frederik Jørgensen

gælder også rækkehusene, der er bygget af danske materialer i funktionalistisk stil med røde bånd i murværket og mønster ved dørpartierne.

Strøbyvej 17 er en murermestervilla fra 1928. Arkitekten var August J. Nielsen, der drev tegnestue på Vesterbrogade. I forlængelse af virksomheden udgav han byggebøger med tegninger af de huse, han havde bygget. Huset her viser godt håndværk bygget

På Giesegårdsvej nr. 20 så vi et selvbyggerhus fra 1920'erne og Lohmanns lysthus (kolonihavehus) i nr. 29.

En af kvarterets mange købmændsbutikker lå på Risbjergvej 5. Den klassiske murermestervilla ejedes af købmand S.M. Rasmussen og rummede både butik og bolig. Det var småt med pladsen i butikken, så varelageret var placeret i kælderen. I dag er der

Fyraftensrundvisning i Risbjergkvarteret.

anlagt have foran den tidligere butik, men oprindeligt har der været en lille plads foran butikken. Længere henne i nr. 21 findes et bindingsværkshus fra 1927. Den type huse fik en renaissance i begyndelsen af 1900-

Bindingsværkshus fra 1927
på Risbjergvej 21

Foto: Ole Asbjørn Petersen

tallet, og i dag findes der en håndfuld i Risbjerg kvarteret. Nye byggematerialer bevirkede, at stråtaget blev forladt. Der blev anvendt rød teglsten eller rød Martinit - skifer, som blandt andet kan ses på Ejby Allé 24.

Greve Allé nr.58 rummede en villa med dobbeltfunktion som både bolig og udstillingslokaler for lysarmatur, der blev produceret i fabrikslokalerne på nabo-

grunden. Carl.J. Christensen var ejer af villa og virksomhed.

Rundvisningen sluttede ved Idrætsvej 5 foran et Johan Christensen typehus. Karakteristisk for den type huse er anvendelsen af vindues- og dørkonstruktion som bærende konstruktion i huset. I 1968 var der kommet lokalplaner i Hvidovre kommune, og i dette specifikke tilfælde måtte ejeren fuldmægtig Storgaard søge dispensation, da huset var større end det tilladte på grunden. Den blev imødekommet.

Anja og Ditte førte os dygtigt og indsigtfuldt gennem et kvarter, hvor de mange om - og tilbygninger fortæller historien om en udvikling fra de første sommerhuse til nutidens parcelhuse. Bygningshistorien lader sig bedst beskrive som et frigørende miks af funktionalitet, økonomi og tilfældigheder.

Det var årets sidste fyraftensrundvisning, og man må håbe, at de fortsætter til næste år. Det store deltagerantal og de mange spørgsmål, kommentarer og lokale erindringer fortalt undervejs viser berettigelsen.

Med Poul Sverrild på tur i Hvidovre Landsby

*Af Lars Bo Henriksen og
Jens Frederik Jørgensen*

Fyraftensrundvisningen i september havde Hvidovre Landsby som tema. Rundvisningen startede ved Hvidovre Kirke og sluttede i Hvidovregade ved Aktivitetscentret. Det er kun en tur på ca. 500 meter, men da den går gennem det ældste af Hvidovre, rummer den mange kulturlag. Landsbyens historie blev fortalt gennem det, der var sket i gennem flere århundreder.

Med Poul Sverrild som rundviser fik vi historier fra tiden før kristendommens komme til Hvidovre og helt frem til nutiden. Som afslutning fik vi også Pouls bud på en mulig fremtidig udvikling med udgangspunkt i Bymidte-debatten.

Det er altid meget interessant at høre Poul fortælle. Med sin store viden og indsigt i historien og samfundsudviklingen både tryllebandt og underholdt han også denne gang deltagerne.

Når vi skal give et referat af rundvisningen, havde vi lyst til at referere det hele, da det var så fremragende, men det ville fylde for meget, så vi har derfor valgt noget, som vi syntes vil være godt at få videreformidlet til medlemsbladets læsere.

Hvidovregade 3,
Tidligere Ernst Andersens hus.
Fotoet er taget i 1930.

Allerede inden kristendommens indførelse var Hvidovre Landsby beboet. Med sine tre kilometer til havet var landsbyen nogenlunde beskyttet mod de angreb, der kom fra sørøvere. Hvidovre Kirke blev opført lige uden for landsbyen på et sted, der var betragtet som et helligt (hedensk) sted. Det hjalp måske med til at få omvendt befolkningen til den nye tro.

Hvidovre Kirke har været gul – betegnet som ”Skagens-gul”, men det er ikke den rigtige betegnelse, fortalte Poul. Den gule farve stammer oprindeligt fra Ringkjøbing og burde derfor hedde ”Ringkjøbing-gul”. Så fik vi rettet den misforståelse.

Det kan stadig ses, at Hvidovregade ligger i en dalstrækning

Med Poul Sverrild på tur i Hvidovre Landsby

med højere terræn på begge sider. Det gav bl.a. landsbyen beskyttelse mod oversvømmelser fra Harrestrup Å, der tidligere havde meget mere vand i sig end i dag. Åen var sejlbare, og kalksten fra Stevns til bygning af Hvidovre Kirke blev sejlet op ad åen i pramme.

I landsbyens storhedstid – inden udskiftningen i slutningen af 1700-tallet – bestod den af 29 gårde og 50 småhuse. På tværs af Hvidovregade var der 3 stræder. Gårdene lå på hver sin side

Hvidovregade - I baggrunden nr. 25, der nu er ældste hus i gaden.

Foto: Jens Frederik Jørgensen

af Hvidovregade og havde deres tofter mod øst ned mod åen eller mod vest op mod Baunebakken, Hvidovres højeste punkt.

Hvidovre Landsby kunne have været en bevaringsværdig landsby, men udviklingen gjorde, at kun få bygninger fra før 1900 er bevaret. Det ældste hus er lige blevet revet ned som følge af en administrativ fejl i byggesagsafdelingen. Nu er den gamle smedje, der i dag rummer en tømrervirksomhed, ældste bebyggelse.

Det fortælles, at da daværende sognerådsformand Arnold Nielsen i 1930'erne gik ned gennem Hvidovregade sammen med kommuneingeniøren, skulle han have sagt: "Det skal væk det gamle lort!". Han sagde det ikke af ond vilje eller i manglende forståelse for historien. Arnold Nielsen havde selv oplevet fattigdom og elendige boligforhold. Han kunne også i kommunen se, at mange boede i dårlige sommerhuse. Han ønskede, at borgerne skulle bo i gode og sunde boliger.

Det er i øvrigt tankevækkende, at Hvidovre først fik elektricitet efter 1. verdenskrig, og at det først var i 1961, der blev stillet krav om, at huse skulle være grundmurede og have vandkloset.

Med Poul Sverrild på tur i Hvidovre Landsby

De første almene boliger i Hvidovre blev opført i Hvidovregade. Det er Hvidovreparken fra 1945.

Poul fortalte også en fascinerende historie om ”forhandlingerne” med København i 1901. Forhandlingerne førte til, at Valby, Vigerslev og Kongens Enghave blev en del af København, mens Hvidovre fik lov at fortsætte som selvstændig kommune.

Hvidovre havde to medlemmer i den kommission, der skulle aftale betingelserne. Hvidovres repræsentanter var lærer Chr. Nielsen og gårdejeren på Torstensgården. De stillede som betingelse for at deltage i kommissionens arbejde, at Hvidovre fik penge til en ny skole (til afløsning for Rytterskolen). Derved satte Hvidovre sig uden for indflydelse, idet kommissionen uanfægtet gennemførte sit arbejde uden deltagelse fra Hvidovre.

København udviste dog ”storsind” og gav Hvidovre 20.000 kr. til en ny skole!

I 1904 stod skolen færdigbygget med to klasseværelser og ovenpå en bolig til læreren. Senere blev bygningen udvidet til det dobbelte, men den blev hurtigt igen for lille. I 1924 blev den nye kommuneskole på Kettevej taget i brug. Skolen i Hvidovregade blev så kommunekontor og afløste

den 3-værelses lejlighed i Lykkens Minde på Hvidovre Torv, hvor sognerådet havde haft mødested, og kommunen havde haft kontor.

Skolens haveanlæg med indgang ad stien fra Hvidovregade anes stadig, selvom anlæg af nødvendige P-pladser har ødelagt helhedsindtrykket af et flot haveanlæg med mange rosenbede. Politiet er nu fraflyttet, og bygningen skal ombygges til daginstitution. Poul kunne ønske sig, at haveanlægget i den forbindelse blev genskabt.

Ud over de almene boliger rummer Hvidovregade også andre bygninger til velfærdsforanstaltninger. Lige efter 2. verdenskrig blev der bygget aldersrenteboliger – Sønderkærhave.

Det seneste offentlige byggeri er Aktivitetscentret. Her lå fra 1901 til 1930erne kommunens fattighus. Senere blev der indrettet husvildeboliger i gamle landbrugsbygninger – elendige boliger.

Da Aktivitetscentret blev bygget, forsvandt den kilde, der havde ligget på grunden. Legenden siger, at den havde sin oprindelse fra engang, da den lokale ”bjergmand” – en kæmpe, som landsbyboerne troede, boede i Baunebakken - blev vred over, at

Med Poul Sverrild på tur i

Nørregård - Hvidovregade 4

nogle bønderkarle havde taget hans kæmpestore luffe, som han ved et uheld havde tabt ved åen. Efter den episode så man aldrig mere "bjergmanden"!

Hvidovre Landsbys udvikling og Hvidovres udvikling er ifølge Poul fortællingen om manglende og forkerte valg, der er blevet truffet – ikke af ond vilje eller manglende vilje, men som følge af manglende forståelse for fremtidens og næste generations behov.

3 generationer har skabt masser af god velfærd i kommunen. Men lige nu skal Hvidovre ifølge Poul

være meget opmærksom på det oprud, der sker i Københavnsområdet – tingene udvikler sig mod vest i retning af Hvidovre med Carlsbergområdet som eksempel. Der er en udvikling mod mere liv i gaden. Nye potentielle borgere ønsker et mere varieret og spændende butiksliv. Det skal der tages højde for, hvis Bymidten i Hvidovre skal have en chance for succes.

Det var Pouls afsluttende kommentar på rundturen gennem Hvidovre Landsby – gennem fortid, nutid og fremtid.

Søndagskoncert med SAFOLI

Referat ved Karen Johansen og Ole Asbjørn Petersen.

Søndag den 25. oktober havde Hvidovre Lokalhistoriske Selskab sammen med SAFOLI (sang for livet) indbudt til koncert i Musikskolens aula, Kettegård Allé 2 (den tidligere Sønderkærskole).

SAFOLIS leder, Ole Albér, og Jens Frederik Jørgensen havde sammensat et program, hvor historiefortælling og sang gik hånd i hånd. Ole Asbjørn Petersen bød velkommen og overlod efter en fællessang ordet til Jens Frederik Jørgensen. Vi fik nu fortalt historien om brandstifteren Jens Nielsen, der er den sidste, der i fredstid er blevet henrettet i Danmark. Jens Nielsen afbrændte bl.a. Stengården i Hvidovre.

Jens Nielsen blev født i 1862 i Vestsjælland af en mor, der var krøbling og en fordrunken far. Tørre tæsk var dagligdagen på Brokøb Fattiggård. Som 10 årig kom han på Flakkebjerg Opdragelsesanstalt. En kort periode gik han i skole, hvor det gik ham godt, men tyverier blev en del af hverdagen, og starten til en de-route var indledt. I 1877 satte

han ild på opdragelsesanstalten Laderupgård ved Kolding. Hans mening var at stjele fra bygningerne, mens folk var i panik. Han blev fanget og fik 2 års fængsel. I 1881 var Jens Nielsen i London, hvor han satte ild til pakhuse ved havnen. Victoria-dokken brændte ned på én nat, og skaderne kostede den engelske regering 1,5 millioner pund sterling.. Hans eget udbytte blev 3 uniformsjakker og to kasketter.

Jens Frederik Jørgensen fortæller om Jens Nielsen.

Foto: Jette Randal-Lund

Søndagskoncert med SAFOLI

I 1883 var Jens tilbage i Danmark. Natten mellem den 2. og 3. juli brændte han 4 gårde af i Valby, og natten efter gik det ud over Stengården i Hvidovre. Han blev anholdt og anbragt i Horsens Tugthus på livstid. Han søgte at få en dødsdom ved at overfalde fængselsbetjente i 3 omgange. Det lykkedes, og henrettelsen fandt sted ved halshugning den 8. november 1892. (Læs den udførlige beretning på Forstadsmuseets hjemmeside).

Stengårdens stuehus genopførtes på I.G. Smiths Allé, hvor man kan se en granitsten til minde om Jens Niensens arrestation.

Skarpretterøksen kan ses på museet ved Horsens Statsfængsel, hvor der i 2016 vil være en særudstilling omkring Jens Nielsen.

På baggrund af bl.a. Jens Niensens liv og opvækst tog socialdemokraten Peter Sabroe børnehjemmenes barbariske metoder over for børnene op i Rigsdagen. En børnelov blev vedtaget i 1905.

Jens Frederik fortalte herefter indgående om offentlighedens mulighed for at blive orienteret gennem skillingsviserne. SAFOLI havde indøvet 3 af datidens skillingsviser, som blev sunget

Salen på Musikskolen -SAFOLI synger.

Foto: Jette Randal-Lund

Søndagskoncert med SAFOLI

med stor indlevelse: ” Jens Nielsens henrettelse”, ” Jens Nielsens død på retterstedet” og ” Forbryderen Jens Nielsens henrettelse i Horsens Tugthus”. Ole Albér fortalte, at det under øvelserne ofte kom til smil og latter grundet de gamle ord og vendinger.

Efter pausen med forfriskninger overtog SAFOLI scenen med 8

vidt forskellige vokaliser med tekst af Ingrid Mejer Jensen og musik af Ole Albér.

Ole Asbjørn Petersen kunne runde af med at takke de to initiativtagere for deres flotte arbejde, koret for en god oplevelse og de fremmødte for aktiv medvirken under fællessangene.

Ordinær generalforsamling

**Tirsdag den 15. marts 2016
kl.19.00 i Lille Friheden.**

**Ordinær generalforsamling.
Tilmelding ikke nødvendig.**

MEDLEMS-ARRANGEMENTER 2016

Julemarked
Søndag d. 6. december
fra kl. 10 –15

afholdes det 11. julemarked i Avedørelejren. Der vil blive sørget for masser af underholdning og en hyggelig ramme, hvor du kan have en studeplads

Fra julemarkedet 2014

Foto: Jørgen Snedled

Sidste nyt fra
Forstadmuseet.

18.1. 2016 kl. 19.00
i Auditoriet i
Avedøre Lejren

Anja Olsen holder foredrag.

Forstadmuseet har fået adgang til Hvidovres byggesagsarkiv, et arkiv der rummer alle byggesager i Hvidovre og fylder 404 flyttekasser / 35 paller! Arkivet rummer mange gode historier, og nogle af dem vil Anja Olsen fortælle om den 18/1. Derudover vil Anja gerne vise nogle af de helt fantastiske oldtidsfund som er dukket op og ikke mindst fortælle, hvad Forstadmuseet i øvrigt har modtaget i løbet af det seneste år

Film- og hyggeeftermiddag
mandag den 29. februar
2016 kl. 14-16

Flere af vore medlemmer har hørt om filmen om Hvidovre "Den gang i 20'erne" og vil gerne se den.

Mandag den 29.2.2016 kl. 14-16 viser vi den i Rytterskolen med efterfølgende hyggeligt samvær over en kop kaffe.

Der er kun plads til 30, så hurtig tilmelding anbefales.

MEDLEMS-ARRANGEMENTER 2016

Ordinær generalforsamling

Tirsdag den 15. marts
2016
kl.19.00 i Lille Friheden.

**Poul Sverrild
fortæller.**

**Foredrag d. 11.4 2016 kl.
19.00 i Lille Friheden**

Hvidovre i 1800-tallet plejer at være historien om traditionelt bondeliv i en landsby, der stadigvæk ikke var ramt af udviklingen. Men i Poul Sverrilds foredrag er 1800-tallets Hvidovre-historie en fortælling om, hvordan byen stille sneg sig ind på landsbyen. Det skete i en udvikling, der først er blevet belyst gennem Pouls seneste arbejder. Foredraget byder på en aften om mennesker, politik, penge og først og fremmest den lokalitet, der er omdrejningspunkt for det hele, Hvidovre. Den tidsmæssige ramme er de 125 år, der gik mellem udskiftningen af gårdene i Hvidovre til indlemmelsen af kommunens østlige dele i København i 1901.

Particulier Brusch på sit landsted på Frederiksberg, hvorfra han leverede sin søn løjtnant Brusch penge til køb af to gårde i Hvidovre.

Familien Bruschs historie illustrerer den udviklingshistorie fra land til by, som var Hvidovres historie gennem det 19. århundrede.

Se mere på www.hvidovrelokalhistoriskeselskab.dk

BESTYRELSE OG UDVALG FOR HVIDOVRE LOKALHISTORISKE SELSKAB 2015

Formand: Ole Asbjørn Petersen
Grenhusene 53
tlf.: 2296 5785
e-mail: oleasbjornpetersen@gmail.com

Næstformand:
Jens Frederik Jørgensen
Ørumvej 20
tlf.: 2423 0595
e-mail: jfj@tdcadsl.dk

Kasserer: Lars Bo Henriksen
Hvidovrevej 402
tlf.: 3678 4869
e-mail: larsbo@sport.dk

Bestyrelsesmedlem :
Frank H. Gudmann
Tavlekærsvej 75
tlf.: 2536 5481
e-mail: frankgudmann@gmail.com

Bestyrelsesmedlem:
Gitte Jakobsen
Aktæons Allé 28
tlf.: 36759539
e-mail: gittejak51@gmail.com

KB medlem: Niels Ulsing
Arnold Niensens Boulevard 107, 2. tv.
Tlf.: 5123 3976
E-mail: niu@hvidovre.dk

KB medlem: Charlotte H. Larsen
Holmelundsvej 45, 1. th.
tlf.: 6162 3376 / 41320601
E-mail: chl@hvidovre.dk

1.suppl.: Birte Gerdes
Strandmarksvej 46, 2.th.
2650 Hvidovre
tlf.: 3678 8404
e-mail: birtegerdes@yahoo.dk

2.suppl.: Karen Johansen
Vestkærs Alle 8
tlf.: 29920417
E-mail: katojo@live.dk

Revisor:
Revisor Hubert Steffensen
Hesselbjergvej 12
3649 0963

Revisorsuppleant:
Inge Larsen
Berners Vænge 7. 2.tv.
tlf. 3678 4736

Forretningsudvalg:
Ole Asbjørn Petersen,
Jens Frederik Jørgensen,
Lars Bo Henriksen.

Arrangementsudvalg:
Ole Asbjørn Petersen, Knud Nygaard
Jensen, Birgit Møller Kristensen,
Karen Johansen.

Kommunikationsudvalg:
Ole Asbjørn Petersen, Jørgen Snedled,
Gitte Jakobsen,
Jens Frederik Jørgensen, Anja Olsen,
Lisbeth Hollensen.

Kulturistudvalget:
Jette Randal-Lund, Birte Gerdes.

Interviewgruppen:
Ole Asbjørn Petersen,
Jens Frederik Jørgensen,
Jette Randal-Lund, Gitte Jakobsen,
Henny Paaske, Ejvind Jensen,
Pia Brandtberg, Marianne Nielsen,
Anders Aalund, Karen Johansen.

Web- og bladredaktør:
Jørgen Snedled
Borrisvej 1
Tlf.: 61787548
Email: hlsredaktionen@gmail.com

Girokonto: +73< 82934707<
Bankkonto:
5025 1028523

Efterårsstemning på Avedøre Tværvej

Foto: Jens Frederik Jørgensen

